

NYE REGLER OM ÆGTEFÆLLERS PENSIONSRETTIGHEDER

Med virkning pr. den 1. januar 2007 trådte en ny lov om, hvordan ægtefællers pensionsrettigheder skal behandles, når ægtefæller bliver separeret, skilt eller dør, i kraft.

Loven finder anvendelse på separationer eller skilsmisser og dødsfald, der meddeles eller indtræder efter lovens ikrafttræden. Er der indgivet ansøgning eller anlagt sag om separation eller skilsmisse inden den 1. januar 2007, finder lovændringerne dog ikke anvendelse.

1. SEPARATION OG SKILSMISSE

I henhold til de indtil den 1. januar 2007 gældende regler skulle pensionsordninger med løbende livsbetingede ydelser som altovervejende hovedregel ikke deles i tilfælde af separation eller skilsmisse, hvorimod pensionsordninger med sumudbetalinger, herunder kapital- og ratepensionsordninger, skulle deles mellem ægtefællerne.

Under de nugældende regler udtager hver ægtefælle derimod forlods og dermed uden deling egne pensionsordninger, uanset art, herunder udbetalingsvilkår, og uanset om pensionsordningen er obligatorisk eller frivillig, privat individuel eller en arbejdsmarkedspensionsordning.

Der kan endvidere forlods og dermed uden deling udtages beløb fra allerede udbetalte rimelige kapitalpensionsordninger eller supplerende engangsydelser (dvs. ikke rentepensioner og ratepensioner), herunder indtægter og surrogater for sådanne udbetalte beløb, i det omfang beløbene ikke må anses for at være forbrugt. Det afgørende er således ikke, om de udbetalte pensionsmidler måtte være blandet sammen med fællesejemidler, når de blot ikke er forbrugt. Reglen gælder ikke rettigheder, der er hævet i utide, idet disse hermed mister deres karakter af pensionsopsparring.

Rimelige ordninger

Retten til forlods at udtage egne pensionsordninger uden deling forudsætter dog, at pensionsordningen er rimelig (se nærmere herom nedenfor). Værdien af eventuelle ikke rimelige pensionsordninger (såkaldt ekstra opsparing), indgår derimod i delingen af fællesboet.

Ved bedømmelsen af, om en pensionsordning er rimelig, er det afgørende, om der er foretaget indbetalinger, som størrelsesmæssigt svarer til de på et givet tidspunkt sædvanlige indbetalinger til en arbejdsmarkedspension inden for den pågældende ægtefælles fagområde. Er dette tilfældet, vil pensionsordningen være rimelig og vil kunne udtages forlods uden deling. Dette gælder, uanset om ægtefællen har etableret pensionsordningen som led i sin ansættelse eller ej.

Ved vurderingen af, om en pensionsordning for en selvstændigt erhvervsdrivende er en rimelig pensionsordning, skal der lægges vægt på, om pensionsordningen må anses for rimelig ud fra virksomhedens økonomiske forhold. Reglen om, at en selvstændig kan fratække indbetalinger på

ratepension eller andre pensioner med løbende udbetalinger med op til 30 % af virksomhedens overskud kan ikke forventes at ville blive tillagt afgørende betydning ved vurderingen af rimeligheden.

Fremstår en indbetaling som usædvanlig (f.eks. en enkeltstående større indbetaling) kan dette medføre, at denne del af pensionen ikke anses som rimelig. Det antages yderligere, at større indbetalinger, der er foretaget for at kompensere for en sen start på arbejdsmarkedet kan være urimelige og dermed skal deles, uanset at pensionsordningen samlet set måtte være rimelig.

Har en ægtefælle foretaget en større opsparing end en arbejdsmarkedspension indenfor ægtefælens fagområde ville have medført, udtages alene den rimelige del af pensionsopsparingen forlods, mens værdien af den ekstra opsparing indgår i delingen af fællesboet, dog forudsat at den anden ægtefælle ikke har foretaget en tilsvarende ekstra opsparing. Har begge parter foretaget ekstra opsparing, indgår alene differencen i den yderligere ekstra opsparing i delingen.

Følgende eksempel illustrerer delingsreglerne og betydningen af ekstra opsparing:

Manden har en kombineret kapital- og ratepension til en værdi af DKK 1.500.000. Hustruen har en pension med løbende livsbetingede ydelser til en værdi af DKK 1.000.000. Hustruen har herudover som ekstra opsparing tegnet en privat kapital- og ratepension til en værdi af DKK 450.000. Ægtefællerne har været gift i 20 år og begge har arbejdet heltid under ægteskabet.

Efter de tidligere gældende regler skulle såvel mandens som hustruens kapital- og ratepension deles. Derimod ville hustruen udtage sin pension med løbende livsbetingede ydelser uden deling.

Efter de nugældende regler vil manden forlods kunne udtage sin kapital- og ratepension og hustruen sin pension med løbende livsbetingede ydelser, i det omfang disse pensioner konkret kan anses for rimelige pensionsordninger.

Hustruen vil ligeledes kunne udtage sin privattegnede kapital- og ratepension forlods, selv om der er tale om en ekstra opsparing. Baggrunden herfor er, at hustruen samlet set er pensionsmæssigt ringere stillet end manden, hvorved hustruen ved forlods udtagelse af sin privattegnede (ekstra) kapital- og ratepension kan minimere forskellen.

Pensionsordninger, der er etableret ved gældsstiftelse, vil typisk blive anset for urimelige og dermed være omfattet af ligedelingen. Såfremt en sådan pensionsordning konkret måtte blive anset som rimelig, vil gældsposten tilsvarende skulle følge pensionen og dermed ikke komme den anden ægtefælle til skade i den øvrige ligedeling af fællesboet.

Ægteskaber af kort varighed

Ved ægteskaber af kort varighed (ægteskabsperiode på mindre end 5 år, normalt uden medregning af en forudgående samlivsperiode) udtager hver ægtefælle forlods sine egne pensionsordninger af fællesboet, uanset at pensionsordningerne ikke måtte kunne karakteriseres som rimelige.

Kompensationsregler

Princippet om retten til forlods udtagelse af rimelige pensionsordninger i ægteskaber af mere end 5 års varighed brydes af 2 kompensationsmuligheder. Kompensationsbeløb fastsættes i mangel af enighed herom af skifteretten.

Fællesskabskompensation

Fællesskabskompensation kan tilkendes, hvis den ene ægtefælle har en mindre pensionsopsparing, end hvad der svarer til en rimelig pensionsopsparing for den pågældende. Det er yderligere et krav, at den manglende opsparing er forårsaget af, at ægtefællen - af hensyn til familien eller den anden ægtefælle - i henhold til en udtrykkelig eller stiltiende aftale herom helt eller delvis har været uden for arbejdsmarkedet, haft orlov eller arbejdet på nedsat tid. Manglende pensionsopsparing som følge af sygdom eller arbejdsløshed kan derimod ikke begrunde fællesskabskompensation.

Opgørelsen af kompensationsbeløbet tager udgangspunkt i det beløb, som ægtefællen ville have opsparet i pension, hvis ægtefællen havde været på arbejdsmarkedet. Den manglende pensionsopsparing skal imidlertid svare til op mod to års pensionsindbetalinger for en fuldtidsforsikret, før der kan opstå spørgsmål om at betale fællesskabskompensation.

Fællesskabskompensationen kan endvidere højst udgøre halvdelen af forskellen mellem værdien af den pensionsopsparing, som hver ægtefælle har foretaget under ægteskabet af midler fra fælles-ejet.

Rimelighedskompensation

Rimelighedskompensation kan tilkendes, hvis den ene ægtefælle stilles urimeligt i pensionsmæssig henseende. Der er følgende betingelser

- Ægteskabet skal have været af længere varighed, dvs. normalt have været 15 år eller derover. Der kan tages hensyn til et forudgående samlivsforhold med økonomisk fællesskab.
- Der skal være stor forskel i værdien af ægtefællernes respektive pensionsordninger. Ved vurdering heraf skal der tages hensyn til
 - størrelsen af pensionsordningerne både på skiftetidspunktet og på ægtefællernes sædvanlige pensioneringstidspunkter. En årlig forskel i de løbende udbetalinger på op til ca. DKK 50.000 mellem ægtefællernes pensionsordninger fremskrevet til det sædvanlige pensioneringstidspunkt vil normalt ikke blive anset for tilstrækkelig stor til, at der kan tilkendes en rimelighedskompensation og der kan ikke kompen-

- seres i videre omfang end, at der altid er en forskel på ca. kr. 50.000 i de årlige løbende udbetalinger.
- om den pensionsmæssigt dårligst stillede ægtefælle ved sin normale pensionsalder årligt vil modtage ca. DKK 135.000 (ekskl. folkepensionen) eller derover, idet ægtefællen herefter i almindelighed ikke vil blive anset for at være urimeligt stillet i pensionsmæssigt henseende. Et kompensationsbeløb bør således normalt ikke bringe en ægtefælles pensionsordninger over, hvad der svarer til ca. DKK 135.000 årligt.
 - Der skal tages hensyn til ægteskabets varighed, ægtefællernes formueforhold og omstændighederne i øvrigt. Har den i pensionsmæssigt henseende ringest stillede ægtefælle f.eks. særejemidler, der kompenserer for den mindre pensionsordning, eller vil ægtefællen modtage en større boslod eller en fællesskabskompensation, der i tilstrækkelig grad kompenserer for den pensionsmæssigt ringere stilling, kan der ikke yderligere tilkendes rimelighedskompensation.

Størrelsen af rimelighedskompensationen fastsættes skønsmæssigt. Beløbet vil normalt ikke overstige 25% af forskellen mellem værdien af hver af ægtefællernes pensionsopsparing under ægteskabet.

Øvrige kompensationsmuligheder

Reglen i ægteskabslovens § 56 (den såkaldte "urimeligt ringe"-regel) vil herudover fortsat kunne finde anvendelse. Ved vurderingen af, hvorvidt der måtte være grundlag for at anvende denne regel, skal der ses generelt på ægtefællernes formueforhold og omstændighederne i øvrigt i modsætning til de ovennævnte nye kompensationsregler, hvor der alene foretages en sammenligning af ægtefællernes pensionsmæssige stilling. Det er endnu uafklaret, hvilket selvstændigt supplerende indhold der i praksis måtte blive af "urimeligt ringe"-reglen efter indførelsen af de nye ovennævnte kompensationsregler.

Udtagelsespligt m.m.

Den ægtefælle, der er ejer af pensionsordninger, der ikke er rimelige, har pligt til at udtage disse, medmindre pensionsordningen kan ophæves. Der er således fortsat ikke skabt hjemmel til hverken for ejer-ægtefællens eller den anden ægtefælles vedkommende at kræve pensionsordninger opdelt mellem ægtefællerne (såkaldt opsat deling).

Halvdelen af en ekstra opsparing og eventuelle kompensationsbeløb skal udredes kontant. Kan disse beløb ikke udredes kontant uden at sælge fast ejendom eller løsøre, der er nødvendig for vedkommendes erhverv, eller uden at ejer-ægtefællen afskæres fra en passende bolig, skal beløbet berigtiges

- ved en afdragsordning over en kortere årrække mod passende sikkerhed og forrentning, eller hvis dette ikke er muligt

- ved at den anden ægtefælle modtager en andel af ejer-ægtefællens pensionsordning (primært af kapitalpension), eller hvis dette ikke er muligt
- ved at beløbet afdrages over en kort årrække, når en pension med løbende livsbetingede ydelser kommer til udbetaling.

2. **DØDSFALD**

Den længstlevende ægtefælle kan ved skifte af fællesboet efter førstafdødes død forlods og uden deling udtage sine egne pensionsordninger og lignende rettigheder, uanset om der er tale om rimelige pensionsordninger, og førstafdødes arvinger kan ikke rejse krav om hverken fællesskabskompensation eller rimelighedskompensation.

I modsætning til tidligere vil den længstlevende ægtefælle efter de nugældende regler tillige forlods kunne udtage beløb fra kapitalpensionsrettigheder eller fra lignende rettigheder samt supplerende engangsydelser, der allerede er udbetalt, medmindre beløbene må anses for forbrugt eller ved udbetalingen har mistet deres karakter af pensionsopsparring.

3. **VEDERLAGSKRAV**

Den såkaldte posteringsregel, hvorefter en ægtefælle ved skifte i tilfælde af separation og skilsmisse eller en ægtefælles arvinger ved skifte i tilfælde af dødsfald kan kræve vederlagskrav, såfremt den anden ægtefælle har anvendt midler af fællesboet til erhvervelse eller forbedring af sit særeje, finder ikke anvendelse på indbetalinger på pensionsordninger. Det antages dog, at posteringsreglen finder anvendelse ved surrogater for pensioner.

Har en af ægtefællerne foretaget uforholdsmæssigt store indbetalinger på pensionsordninger, kan den anden ægtefælle eller dennes arvinger således alene forlange vederlag herfor efter reglerne om misbrug. Ved afgørelsen af, om der foreligger et misbrug, skal der særlig lægges vægt på størrelsen af indbetalingerne, og om disse fraviger ægtefællens sædvanlige indbetalingsmønster, f.eks. hvis den ene ægtefælle har tegnet en privat livrente med et større engangsinnskud.

4. **MULIGHEDER FOR ÆNDRING VED OPRETTELSE AF ÆGTEPAGT**

Såfremt de nugældende regler medfører en uønsket fordeling af pensionsordningerne ved skifte i tilfælde af separation eller skilsmisse eller død, har ægtefællerne mulighed for at oprette en ægtepagt, der regulerer fordelingen.

Ved ægtepagt kan ægtefællerne således aftale, at kapital- og ratepensionsordninger (men derimod fortsat ikke pensionsordninger med løbende livsbetingede ydelser) på samme måde som før den 1. januar 2007 skal indgå i fællesboet i tilfælde af separation eller skilsmisse og dermed gøres til fælleseje.

Ægtefæller kan fortsat aftale, at nogle eller samtlige pensionsordninger (herunder tillige livsbetingede ydelser) skal være særeje, ligesom ægtefællerne som noget nyt endvidere kan aftale, at tillige fremtidige indbetalinger skal være særeje. Herved vil ægtefællerne forlods kunne udtage såvel rimelige pensionsordninger som eventuelle ekstra opsparinger. Der vil endvidere i så fald ikke være mulighed for at fremsætte krav om hverken fællesskabs- eller rimelighedskompensation, men derimod fortsat mulighed for godtgørelse i henhold til ægteskabslovens § 56 (den såkaldte "urimeligt ringe"-regel).

Det kan ikke aftales, at kapital- og ratepensioner skal indgå i fællesboet i tilfælde af død. Det kan dog aftales, at den længstlevende ægtefælle ikke skal kunne kræve forlods at udtage allerede udbetalte pensionsordninger.